

Brüssel, 30. juuni 2023
(OR. en)

11154/23

ECOFIN 678
UEM 212
SOC 503
EMPL 354
COMPET 698
ENV 777
EDUC 290
RECH 322
ENER 413
JAI 925
GENDER 154
ANTIDISCRIM 148
JEUN 192
SAN 429

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	9848/1/23 REV 1
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 622 final
Teema:	NÕUKOGU SOOVITUS, milles käsitletakse Portugali 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Portugali 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta

---

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud nõukogu soovitusel eelnõu, mis põhineb komisjoni soovitusel COM(2023) 622 final ning mida on arutanud nõukogu ja Euroopa Ülemkogu.

NÕUKOGU SOOVITUS,

...

**milles käsitletakse Portugali 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus
Portugali 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,² eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

---

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,³ millega loodi taaste- ja vastupidavusrahistu (edaspidi „rahastu“). Rahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab rahastu kaasa majanduslikule ja kaasavale taastumisele ning kestlike ja majanduskasvu soodustavate reformide ja investeeringute tegemisele, eelkõige rohe- ja digipööret edendavate reformide ja investeeringute tegemisele, et muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist. 30. juunil 2022 ajakohastati vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikele 2 rahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

---

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahistu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (2) 22. novembril 2022 võttis komisjon vastu 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2023) algust. 23. märtsil 2023 kiitis Euroopa Ülemkogu heaks 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteetid, mis on koondunud konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme ümber.
22. novembril 2022 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2023. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Portugali ühe liikmesriigina, kus võib esineda tasakaalustamatus või kus võib esineda oht selle tekkimiseks. Seetõttu on põhjalik analüüs vajalik. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka arvamuse Portugali 2023. aasta eelarvekava kohta. Komisjon võttis vastu ka soovitus euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitus kohta ning ettepaneku 2023. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis 16. mail 2023 vastu euroala majanduspoliitikat käsitleva soovitus⁴ (edaspidi „2023. aasta euroala käsitlev soovitus“) ja 13. märtsil 2023 ühise tööhõivearuande.

---

⁴ Nõukogu 16. mai 2023. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C 180, 23.5.2023, lk 1).

- (3) Kuigi liidu riikide majandus on olnud märkimisväärselt vastupidav, avaldab geopoliitiline kontekst jätkuvalt negatiivset mõju. Kuna liit toetab kindlalt Ukrainat, keskendutakse liidu majandus- ja sotsiaalpoliitika tegevuskavas sellele, et vähendada lühiajalises perspektiivis energiašokkide negatiivset mõju nii haavatavatele leibkondadele kui ka ettevõtetele ning jätkata jõupingutusi, et viia ellu rohe- ja digipööre, toetada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, tagada makromajanduslik stabiilsus ja suurendada vastupidavust keskpikas perspektiivis. Samuti keskendutakse selles jõuliselt liidu konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamisele.
- (4) 1. veebruaril 2023 avaldas komisjon teatise „Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimanetraalsuse ajastuks“ (edaspidi „roheline kokkuleppe tööstuskava“). Rohelise kokkuleppe tööstuskava eesmärk on edendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet ja toetada kiiret üleminekut kliimanetraalsusele. See täiendab Euroopa roheline kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ raames tehtavaid jõupingutusi. Sellega tahetakse samuti luua keskkond, mis aitaks paremini suurendada liidu tootmisvõimsust nullnetotehnoloogia ja toodete osas, mida on vaja liidu ambitsioonikate kliimaeesmärkide saavutamiseks, samuti tagada juurdepääs asjakohastele kriitilise tähtsusega toorainetele, sealhulgas mitmekesistades hankimist, kasutades parimal viisil liikmesriikide maavarasid ja maksimeerides toorainete ringlussevõttu. Rohelise kokkuleppe tööstuskava põhineb neljal sambal: prognoositav ja lihtsam õigusraamistik, kiirem juurdepääs rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks. Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 ka teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“, milles on esitatud üheksa üksteist tugevdavat tegurit koos eesmärgiga luua majanduskasvu soodustav õigusraamistik. Teatistes seatakse poliitilised prioriteedid, mille eesmärk on aktiivselt tagada struktuursed parandused, sihipärased investeeringud ja reguleerivad meetmed liidu ja selle liikmesriikide pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks. Allpool esitatud soovitusel aitavad neid prioriteete ellu viia.

- (5) 2023. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas rahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavades käsitletakse kõiki viimastel aastatel esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärsed osa neist. 2019., 2020. ja 2022. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mis on läbi vaadatud või mida on ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.
- (6) 27. veebruaril 2023 vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435⁵ (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on kaotada kiiresti järkjärguliselt liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab tugevdada energiajulgeolekut ja mitmekesisitada liidu energiavarustust ning suurendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. REPowerEU määrus võimaldab liikmesriikidel lisada oma riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke. Samuti aitavad kõnealused reformid ja investeeringud suurendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet, nagu on kirjeldatud roheline kokkuleppe tööstuskavas, ja käsitleda energiaalaseid riigipõhiseid soovitusi, mis esitati liikmesriikidele 2022. aastal ja esitatakse neile asjakohasel juhul ka 2023. aastal. REPowerEU määrusega kehtestatakse uus tagastamatu rahalise toetuse kategooria, mille kaudu saavad liikmesriigid rahastada taaste- ja vastupidavuskavade raames uusi energiaga seotud reforme ja investeeringuid.

---

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

- (7) 8. märtsil 2023 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks (edaspidi „8. märtsi 2023. aasta teatis“). Selle eesmärk on toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist. Komisjon tuletas meelde, et stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetatakse 2023. aasta lõpus. Komisjon kutsus üles kohaldama 2023.–2024. aastal eelarvepoliitikat, mis tagab võla jätkusuutlikkuse keskpikas perspektiivis ja suurendab kestlikul viisil potentsiaalset majanduskasvu, ning kutsus liikmesriike üles määrama oma 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kindlaks, kuidas eelarvekavadega tagatakse keskpikas perspektiivis eelarvepuudujäägi aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % sisemajanduse koguproduktist (edaspidi „SKP“) järgimine ning võla usutav ja pidev vähendamine või selle hoidmine usaldusväärsel tasemel. Komisjon kutsus samuti liikmesriike üles kaotama järk-järgult riiklikud eelarvemeetmed, mis on kehtestatud leibkondade ja ettevõtete kaitsmiseks energiahinnašoki eest, ja alustama kõige vähem suunatud meetmetest. Komisjon märkis, et kui uue energiahinnasurve tõttu on vaja toetusmeetmeid pikendada, peaksid liikmesriikide sellised meetmed olema paremini suunatud haavatavatele leibkondadele ja ettevõtetele. Komisjon teatas, et eelarvesoovitused tuleks kvantifitseerida ja diferentseerida. Lisaks, nagu on kavandatud komisjoni 9. novembri 2022. aasta teatises ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta, sõnastatakse eelarvesoovitused esmaste netokulude põhjal. Komisjon soovitas, et kõik liikmesriigid jätkavad riiklikult rahastatavaid investeeringuid ning tagavad rahastu ning muude liidu vahendite tõhusa kasutamise, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega ning vastupidavuseesmärkidega. Komisjon märkis, et teeb nõukogule ettepaneku, et kehtivate õigusnormide kohased ülemäärased eelarvepuudujäägi menetlused algatatakse 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal.

- (8) 26. aprillil 2023 esitas komisjon seadusandlikud ettepanekud liidu majanduse juhtimise eeskirjade põhjalikuks reformimiseks. Ettepanekute põhieesmärk on parandada valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning edendada reformide ja investeringute kaudu kõigis liikmesriikides kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Komisjon soovib ettepanekutega suurendada riikide isevastutust, lihtsustada raamistikku ja keskenduda enam keskpikale perioodile, millega kaasneb tõhus ja ühtsem täitmise tagamine. ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniseid käsitlevate nõukogu 14. märtsi 2023. aasta järelduste kohaselt on eesmärk viia seadusandlik töö lõpule 2023. aastal.
- (9) 22. aprillil 2021 esitas Portugal vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas sätestatud hindamissuunistega. 13. juulil 2021 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse, millega kiidetakse heaks Portugali taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang⁶. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsuse vastuvõtmisest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Portugal on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjaomased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmäärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.
- (10) 29. aprillil 2023 esitas Portugal oma 2023. aasta riikliku reformikava ja 29. aprillil 2023 oma 2023. aasta stabiilsusprogrammi kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 4 lõikega 1. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2023. aasta riiklik reformikava ka Portugali kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

---

⁶ ST 10149/21; ST 10149/21 ADD 1; ST 10149/21 ADD 1 REV 1.

- (11) 24. mail 2023 avaldas komisjon Portugali kohta 2023. aasta riigiaruande. Selles hinnati Portugali edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2022 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovitude järgimisel ning tehti kokkuvõtte sellest, kuidas Portugal on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Kõnealuse analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Portugali edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

- (12) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Portugali kohta põhjaliku analüüsi ja avaldas selle tulemused 24. mail 2023. Komisjon jõudis järeldusele, et Portugalis esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Suure erasektori, valitsemissektori ja välisvõlga seotud haavatavus on küll vähenemas, kuid püsib endiselt. Pärast COVID-19 pandeemia puhkemisest tingitud ajutist katkestust hakkas era- ja valitsemissektori võla suhe SKPsse 2021. aastal taas vähenema ja peaks tänu majanduskasvule jätkuvalt vähenema. Kuigi need võla suhted SKPsse on praegu allpool pandeemiaeelset taset, on need endiselt kõrgel tasemel. Selgelt negatiivne rahvusvaheline netoinvesteeringispositsioon paranes samuti, nii enne kui ka pärast COVID-19 pandeemiat, ning välisvõlg peaks veelgi vähenema. Seda toetab jätkuv majanduskasv, hoolimata mõningasest aeglustumisest 2023. aastal. Väike jooksevkonto puudujääk suurenes 2022. aastal veidi, peegeldades kõrgemaid energiahindu, kuid olukorra halvenemist leevendas ekspordi, eelkõige turismiekspordi jätkuv ja märgatav taastumine. Prognooside kohaselt peaksid energiahindade jätkuv kahanemine, turismiekspordi jätkuv kasv ning käimasolev energiatõhususe ja taastuvate energiaallikate toetamise poliitika jooksevkontot tasakaalustama ja rahvusvahelise netoinvesteeringispositsiooni kohendamist toetama. Eluasemehinnad on mitu aastat jõudsalt kasvanud, viivislaenude maht aga vähenes jätkuvalt juba niigi mõõdukalt tasemelt. Haavatavuse edasist vähenemist võib takistada finantstingimuste karmistamise ja ebakindla väliskeskkonna mõju ning nende võimalik mõju majanduskasvule. Poliitiliselt on tehtud edusamme, pöörates erilist tähelepanu taaste- ja vastupidavuskavale, ning taaste- ja vastupidavuskava jätkuv rakendamine peaks olukorda veelgi parandama.
- (13) Eurostati kinnitatud andmete kohaselt vähenes Portugali valitsemissektori eelarvepuudujääk 2,9 %-lt SKPst 2021. aastal 0,4 %-le SKPst 2022. aastal, samas kui valitsemissektori võlg vähenes 125,4 %-lt SKPst 2021. aasta lõpus 113,9 %-le SKPst 2022. aasta lõpus.

- (14) Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud eelarvepoliitilised meetmed, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. 2022. aastal hõlmasid sellised tulused vähendavad eelarvepoliitilised meetmed üldist kütusemaksu vähendamist ja kütusemaksu CO₂-komponendi ajakohastuse külmutamist, samas kui sellised kulused suurendavad eelarvepoliitilised meetmed hõlmasid ühekordset toetust, mida maksti 2022. aasta oktoobris eri elanikkonnarühmadele, nagu pensionärid, töötajad, lapsed ja noored, kindlasummalisi makseid madala sissetulekuga leibkondadele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ning eraldist riiklikule elektrisüsteemile võrgutasude vähendamiseks. Komisjoni hinnangul oli kõnealuste meetmete eelarveline netokulu 2022. aastal 2,0 % SKPst. Samal ajal vähenesid COVID-19 kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete hinnangulised kulud 2,0 %-lt SKPst 2021. aastal 0,8 %-le SKPst 2022. aastal.
- (15) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Portugalil⁷ kasutada 2022. aastal rahastut, et rahastada majanduse taastumist toetavaid lisainvesteeringuid, järgides samal ajal konservatiivset eelarvepoliitikat. Lisaks soovitas nõukogu Portugalil säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud ja piirata riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu.

---

⁷ Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, milles esitatakse nõukogu arvamus Portugali 2021. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 102).

- (16) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika⁸ 2022. aastal toetav (–1,5 % SKPst). Nagu nõukogu soovitas, jätkas Portugal majanduse taastamise toetamist rahastust rahastatavate investeeringutega. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatud kulude maht oli 2022. aastal 1,2 % SKPst (2021. aastal 1,7 % SKPst). Kulude vähenemine 2022. aastal oli tingitud muudest liidu vahenditest rahastatud kulude vähenemisest, samal ajal kui rahastust rahastatud kulud aastatel 2021–2022 kasvasid. Riiklikult rahastatavad investeeringud andsid eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,1 protsendipunkti⁹. Seega ei säilitanud Portugali riiklikult rahastatavaid investeeringuid, kuigi nõukogu oli seda soovitanud. Samal ajal andis riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 1,9 protsendipunkti. See märkimisväärne ekspansiivne panus hõlmas energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetud meetmete täiendavat mõju (täiendav eelarveline netokulu 2,0 % SKPst). Seega piiras Portugal piisavalt riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu.
- (17) 2023. aasta stabiilsusprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2023. aastal konservatiivne ja pärast seda kooskõlas komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis märgituga. Valitsuse prognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2023. aastal 1,8 % ja 2024. aastal 2,0 %. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv 2023. aastal suurem (2,4 %) ja 2024. aastal mõnevõrra väiksem (1,8 %). Erinevus on seletatav netoeksporti suurema panusega kasvu komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, samal ajal kui valitsus prognoosib suuremat investeeringute kasvu nii 2023. kui ka 2024. aastal.

---

⁸ Eelarvepoliitikat mõõdetakse esmaste kulude (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse rahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid. Üksikasjalikum teave on esitatud eelarvestatistikatabelite tekstikastis 1.

⁹ Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud andsid ekspansiivse panuse 0,2 protsendipunkti SKPst.

- (18) Valitsus prognoosib oma 2023. aasta stabiilsusprogrammis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk jääb 2023. aastal tasemele 0,4 % SKPst. 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 113,9 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 107,5 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aastal 0,1 % SKPst. See on väiksem kui 2023. aasta stabiilsusprogrammis prognoositud eelarvepuudujääk, mis on peamiselt tingitud komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis prognoositud suuremast tulust, mis tuleneb nii kaudsetest kui ka otsestest maksudest. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse 2023. aasta lõpus madalam (106,2 %). Erinevus tuleneb peamiselt komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis prognoositud soodsamast võlga vähendavast majanduskasvu ja intressimäära erinevusest.

(19) 2023. aastal peaksid valitsemissektori eelarvepositsiooni jätkuvalt mõjutama eelarvepoliitilised meetmed, mida on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. Need koosnevad 2022. aastast pikendatud meetmetest, eelkõige kindlasummalistest maksetest madala sissetulekuga leibkondadele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, kütusemaksu üldisest vähendamisest ja kütusemaksu CO₂-komponendi ajakohastuse külmutamisest, ning meetmetest, millest teatati juba 2022. aastal, kuid mis mõjutavad valitsemissektori eelarvepositsiooni 2023. aastal, näiteks eraldi, et toetada kogu aasta vältel kehtima jäävat üleminekukorda ettevõtete poolt makstavate gaasihindade stabiliseerimiseks. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on toetusmeetmete eelarveline netokulu 2023. aastal 0,8 % SKPst¹⁰. Enamik 2023. aasta meetmeid ei näi olevat suunatud kõige haavatavamatele leibkondadele või ettevõtetele ega säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. Seepärast moodustavad suunatud toetusmeetmed, mida võetakse arvesse nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusel¹¹ järgimise hindamisel, komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt 2023. aastal 0,3 % SKPst (võrreldes 1 %ga SKPst 2022. aastal). Lisaks peaks 2023. aasta valitsemissektori eelarvepositsioon paranema tänu COVID-19 kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete järkjärgulisele kaotamisele, hinnangute kohaselt mahus 0,8 % SKPst.

---

¹⁰ See näitaja kajastab nende meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

¹¹ Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Portugali 2022. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Portugali 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 181).

- (20) Oma 12. juuli 2022. aasta soovitusel soovitas nõukogu Portugalil tagada 2023. aastal konservatiivse eelarvepoliitika, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasvu nii, et see oleks allpool keskpika perioodi potentsiaalset SKP kasvu,¹² võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Samal ajal peaks Portugal olema valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Portugalil suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades rahastut ning muid liidu vahendeid.

---

¹² Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on Portugali keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) nominaalne potentsiaalne SKP kasv hinnanguliselt 7,6 %.

(21) Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne (–0,7 % SKPst). See järgneb 2022. aasta ekspansiivsele eelarvepoliitikale (–1,5 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) peaks andma 2023. aastal eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,3 protsendipunkti. Seega on riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude prognoositud kasv nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusel kooskõlas. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude prognoositav pärssiv panus on peamiselt tingitud energiahindade tõusu tõttu leibkondade ja ettevõtete toetamiseks võetud (suunatud ja üldiste) toetusmeetmete kulude vähenemisest (1,1 protsendipunkti SKPst). Peamised riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasvu tõukejõud (ilma uute tulumeetmeteta) on pidev surve avaliku sektori jooksvatele kuludele, sh avaliku sektori palkadele ja pensionidele, mis on eelkõige tingitud avaliku sektori palkade pidevast tõusust ja kaalutusõigusel põhinevatest pensionitõusudest. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulude maht on prognoosi kohaselt 2023. aastal 2,2 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud annavad prognoosi kohaselt eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,3 protsendipunkti¹³. Seega kavatakse Portugal rahastada investeeringuid rahastust ja muudest liidu vahenditest ning säilitab prognoosi kohaselt riiklikult rahastatavad investeeringud¹⁴. Portugal kavatakse rahastada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, muu hulgas tööstuse CO₂ heite vähendamise projektide, taastuvallikatest toodetud vesiniku ja muude gaaside tootmise ning koolide digiülemineku kaudu, mida osaliselt rahastatakse rahastust ning muudest liidu vahenditest.

---

¹³ Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma pärssiva panuse 0,3 protsendipunkti SKPst, mis on peamiselt tingitud 2023. aastal hinnanguliselt väiksematest kapitalimahutustest riigile kuuluvatesse ettevõtetesse.

¹⁴ Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulude maht oli 2023. aastal 2,2 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud andsid eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,3 protsendipunkti. Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma ekspansiivse panuse 0,1 protsendipunkti SKPst.

- (22) 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal vähenema 0,2 %-le SKPst. Vähenemine 2024. aastal kajastab peamiselt jooksvate kulude kavandatud piiramist, eelkõige vahetarbimise ning töötajatele makstavate hüvitiste ja subsiidiumide osas, ning püsivat kasvu tulude poolel. Vastavalt 2023. aasta stabiilsusprogrammile prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse väheneb 2024. aasta lõpuks 103,0 %-le. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk moodustab 2024. aastal 0,1 % SKPst. See on 2023. aasta stabiilsusprogrammis prognoositud puudujäägist veidi väiksem, mis on peamiselt tingitud komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis prognoositud suuremast tulude kasvust, eelkõige maksude osas. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpus sarnane (103,1 %).
- (23) 2023. aasta stabiilsusprogramm ei sisalda teavet energiatoetusmeetmete järkjärgulise kaotamise kohta 2024. aastal. Komisjon eeldab praegu energiatoetusmeetmete täielikku järkjärgulist kaotamist 2024. aastal. See sõltub eeldusest, et energiahinnad ei tõuse uuesti.

- (24) Määrusega (EÜ) nr 1466/97 on seatud struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastase parandamise sihtmärgiks 0,5 % SKPst,¹⁵ et liikuda keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suunas. Võttes arvesse riigi rahanduse jätkusuutlikkuse kaalutlusi, oleks komisjoni hinnangul asjakohane parandada struktuurset eelarvepositsiooni 2024. aastal vähemalt 0,3 % SKPst. Sellise paranemise tagamiseks ning kooskõlas komisjoni metoodikaga ei tohiks riiklikult rahastatavate esmaste netokulude¹⁶ kasv 2024. aastal ületada 1,8 %, nagu on kajastatud käesolevas soovitusel. Samal ajal tuleks ülejäänud energiatoetusmeetmed (komisjoni praeguse hinnangu kohaselt 0,8 % SKPst 2023. aastal) sõltuvalt energiaturu suundumustest 2023. aastal järk-järgult kaotada, alustades kõige vähem suunatud meetmetest, ning sellest tulenevat kokkuhoidu tuleks kasutada valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks.
- (25) Eeldades, et poliitikat ei muudeta, prognoositakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et riiklikult rahastatavad esmased netokulud kasvavad 2024. aastal 2,8 %, mis on soovitatud kasvumäärast rohkem. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis esitatud kohandus on väiksem kui energiatoetusmeetmete täielikust järkjärgulisest kaotamisest tulenev kokkuhoid. See on tingitud meetmetest, millel on prognoositav püsiv kulusid suurendav mõju, ning tulusid vähendavatest üksikisiku tulumaksu reformidest.

---

¹⁵ Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikkel 5 nõuab ka kohandamist rohkem kui 0,5 % SKPst liikmesriikide puhul, kelle valitsemissektori võlg ületab 60 % SKPst või kelle võla jätkusuutlikkusega seotud riskid on suuremad.

¹⁶ Esmased netokulud on riiklikult rahastatavad kulud ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta ning need ei hõlma intressikuluseid ega tsüklilisi töötuskulusid.

- (26) 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaksid valitsemissektori investeeringud suurenema 3,2 %-lt SKPst 2023. aastal 3,4 %-le SKPst 2024. aastal. Suuremad investeeringud kajastavad suuremaid riiklikult rahastatavaid investeeringuid ja liidu rahastatavaid investeeringuid, seda eelkõige rahastu kaudu. 2023. aasta stabiilsusprogrammis osutatakse reformidele ja investeeringutele, mis peaksid aitama kaasa riigi rahanduse jätkusuutlikkusele ning kestlikule ja kaasavale majanduskasvule. Kõnealused reformid ja investeeringud hõlmavad meetmeid avaliku sektori finantsjuhtimise ajakohastamiseks ja lihtsustamiseks ning avaliku sektori finantsjuhtimise infosüsteemide ajakohastamiseks, nagu valitsemissektori eelarve täitmise ja rahastamise järelevalve mudeli väljatöötamine, riigi raamatupidamisüksuse töölerakendamine ning programmide eelarvestamise ja kulude läbivaatamise integreerimine korrapärasesse eelarveprotsessi; need meetmed on osa taaste- ja vastupidavuskavast.

(27) 2023. aasta stabiilsusprogrammis on esitatud keskpika perioodi eelarvekava aastani 2027. 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2025. aastal järk-järgult vähenema 0,1 %-le SKPst, saavutama 2026. aastal tasakaalustatud eelarvepositsiooni ja seejärel 2027. aastal väikese ülejäägi (0,1 % SKPst). Valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks seega jääma programmiperioodi jooksul alla 3 % SKPst. 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 103,0 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 92,0 %-le SKPst 2027. aasta lõpuks. Riigi rahanduse majanduskasvu soodustavam struktuur nii riigieelarve tulude kui ka kulude poolel tugevdaks Portugali riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust, parandades samal ajal ettevõtluskeskkonda ning aidates kaasa kestlikule ja kaasavale majanduskasvule. Portugali maksusüsteemis kasutatakse laialdaselt maksusoodustusi – üle 500 maksusoodustuse jaguneb rohkem kui 60 õigusakti vahel. See muudab süsteemi keerukaks ja vähendab läbipaistvust, põhjustades samal ajal saamata jäänud tulu. Olemasolevate maksusoodustuste kulutõhususele oleks kasulik, kui süsteemi süstemaatiliselt jälgitaks ja hinnataks, mis võimaldaks valdkonnas märkimisväärseid täiustusi teha. Lisaks muudavad äriühingu tulumaksu süsteemi keeruliseks riiklikud ja kohalikud lisamaksud, mis tekitab täiendavat koormust nii maksuhalduritele kui ka ettevõtjatele. Portugali tulude haldamise tõhusust võiks suurendada, et soodustada vabatahtlikku maksukuulekust, aidates samal ajal vähendada maksudest kõrvalehoidmist ja pettust. Maksude kogumise halduskulud on suured ja on viimastel aastatel veelgi kasvanud (2018.–2020. aastal ligikaudu 5 %). Samal ajal näib Portugalis maksude maksmiseks kuluv aeg olevat pikem kui teistes liikmesriikides. Niigi suured maksuvõlad suurenesid jätkuvalt (2020. aasta lõpuks moodustasid need 45,9 % kogutulust, mis on tublisti üle liidu keskmise).

(28) Portugali sotsiaalkaitseüsteemi puhul on sotsiaaltoetuste suutlikkus vaesust vähendada väike ja vähenes 2021. aastal veelgi ning vaesuse ohus olevate inimeste osakaalu kasv oli üks liidu suurimaid (2,4 protsendipunkti), samal ajal kui enamikus liikmesriikides valitses stabiilsus. Miinimumsissetulek on endiselt ebapiisav ja jääb oluliselt allapoole vaesuspiiri. Need arvud seavad kahtluse alla Portugali suutlikkuse saavutada Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas sätestatud vaesuse vähendamise eesmärgid. Samal ajal on sotsiaalkaitseüsteem endiselt keeruline, kuna eri liiki sotsiaaltoetused näivad teenivat sarnaseid eesmärgi. Sellest tulenev keerukus ja killustatus tingib suhteliselt madala kasutusmäära ja puuduliku keskendumise neile, kes kõige enam abi vajavad, mis kahjustab sotsiaaltoetuste katvust ja lõppkokkuvõttes ka nende piisavust. Olemasolevate toetuste lihtsustamine koos vaesuse vastu võitlemise riikliku strateegia õigeaegse rakendamisega suurendab Portugali suutlikkust tulla toime tulevaste sotsiaalsete probleemidega.

(29) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Portugali taaste- ja vastupidavuskava rakendamine käib, kuid esineb mõningane viivituste oht. Portugal esitas kaks maksetaotlust, mis vastavad taaste- ja vastupidavuskava 58 eesmärgile ja sihile ning mille alusel maksti välja kokku 2,98 miljardit eurot. Portugali taaste- ja vastupidavuskava on ambitsioonikas ja keerukas. Viivituste ohu minimeerimiseks on oluline kava tugev juhtimine ja pidev järelevalve. Uue REPowerEU peatüki lisamine taaste- ja vastupidavuskavasse võimaldab rahastada täiendavaid reforme ja investeeringuid, et toetada Portugali strateegilisi eesmärke energia ja rohepöörde vallas. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline ja tulemuslik kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üleüldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus üldise poliitilise tegevuskava eest. 26. mail 2023 esitas Portugal oma kava muudatuse, mis sisaldab uusi meetmeid ja REPowerEU peatükki ning milles võetakse arvesse suurendatud maksimaalset rahalist toetust¹⁷. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 14 lõikele 6 esitas Portugal ka taotluse rahastust täiendava laenutoetuse saamiseks.

---

¹⁷ Koosõlas määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikega 2 ajakohastati Portugali maksimaalset rahalist toetust 30. juunil 2022 15,5 miljardi euroni toetustena.

- (30) Komisjon kiitis 2022. aastal heaks kõik Portugali ühtekuuluvuspoliitika programmidokumendid. Ühtekuuluvuspoliitika programmide kiire rakendamine vastastikusel täiendavusel ja koostöös taaste- ja vastupidavuskavaga, sealhulgas REPowerEU peatükiga, on esmatähtis, et viia Portugalis ellu rohe- ja digipöörde, suurendada majanduslikku ja sotsiaalset vastupidavust ning tagada tasakaalustatud territoriaalne areng.
- (31) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas ning ühtekuuluvuspoliitika programmides käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Portugal silmitsi mitmete muude probleemidega, mis on seotud ringmajanduse, energia ja rohepöördega.
- (32) Portugal jääb liidu keskmisele tublisti alla ringmajanduse poole liikumisel ning tööstuse ressursitootlikkuse ja jäätmekäitluse näitajate poolest, kusjuures piirkondlikud erinevused on märkimisväärsed. Keskmise olmejäätmete ringlussevõtu määr on eriti madal (2021. aastal 30,5 %, mis on kaugel liidu eesmärgist 50 % aastaks 2020) ja piirkonniti erinev. Selleks et saavutada liidu järgmise aastakümne eesmärgid, sealhulgas eesmärk võtta 2025. aastaks ringlusse 55 % olmejäätmetest, on vaja teha märkimisväärsed jõupingutusi. Olukorda on vaja parandada jäätmetekke vältimise ja minimeerimise ning jäätmete sorteerimise, korduskasutamise ja ringlussevõtu suurendamise vallas, kooskõlas jäätmehierarhia ülemiste astmetega, vältides seeläbi jäätmete prügilasse ladestamist ja põletamist, ning ringlussevõtu- ja käitlusrajatiste ajakohastamise vallas. Näited selle kohta, kuidas neid eesmarke paremini saavutada, on prügila- ja põletustasude suurendamine, jäätmejääkide maksu kehtestamine ja maksude tõstmine omavalitsustele, kes ei täida ringlussevõtu eesmarke. Lisaks võiks protsessi kiirendada jäätmete liigiti kogumise laiendamise, jäätmete kogusest sõltuva tasu ja pandipakendisüsteemide edasiarendamise ning laiendatud tootjavastutuse abil.

(33) Hoolimata edusammudest, mida on tehtud muu hulgas energiakriisi kontekstis, sõltub Portugal endiselt suurel määral imporditud fossiilkütustest, kusjuures nafta ja gaas moodustasid 2021. aastal vastavalt 45 % ja 23 % energiaallikate jaotusest. Lisaks kujutab Portugali suur sõltuvus gaasist elektritootmises ohtu varustuskindlusele, eriti arvestades hüdroenergia nappust sagedasemate põudade tõttu. CO₂ heite vähendamise kiirendamiseks võiks võtta veel mitmeid meetmeid, mis tuginevad Portugali taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvatele reformidele ja investeeringutele ning lähevad neist kaugemale. Taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu kiirendamiseks võiks Portugal võtta järelmeetmeid eelmisel aastal tehtud edusammudele lubade andmise menetluse lihtsustamisel, muu hulgas suurendades lubade andmisega tegelevate haldusasutuste suutlikkust, kiirendades taastuenergia tootmise digipööret ja kehtestades avamere tuuleenergiale (mille potentsiaal on endiselt kasutamata) soodsama ruumilise planeerimise korra. Samuti oleks kasulik võtta täiendavaid meetmeid omatarbimise, sh katusele paigaldatavate päikesepaneelide ning taastuenergiakogukondade edendamiseks. Taastuenergiakogukondade arv on Portugalis endiselt väike, vaatamata selle kasvule, ning nende litsentsimist saaks lihtsustada ja luua stimuleerimiskavasid.

(34) Kui integreeritakse rohkem taastavaid energiaallikaid, on elektrivõrgu tasakaalu tagamiseks hädavajalik teha täiendavaid investeeringuid salvestus- ja võrguvõimsuse suurendamiseks. Portugal saaks kasu energiaühenduste tugevdamisest, kuna ühendatuse tase Hispaaniaga on 2030. aasta eesmärkidega võrreldes endiselt madal. Põhi- ja jaotusvõrgu seisundit saaks parandada riigisisese võrgu tugevdamise, elektrienergia salvestamisse tehtavate lisainvesteeringute ja võrgu edasise digitaliseerimise abil. Nutiarvestite suhteliselt vähene kasutuselevõtt takistab detsentraliseeritud taastuenergia tootmise süsteemi arendamist. Selleks et vähendada hoonete suurt sõltuvust fossiilkütustest ja vähendada energiatarbimist, peab Portugal suurendama oma jõupingutusi energiatõhususe valdkonnas rohkem, kui on sätestatud Portugali taaste- ja vastupidavuskavas ning ühtekuuluvuspoliitika programmides. Täiendavad meetmed peaksid aitama vähendada ka energiaostuvõimetute Portugali elanike suurt osakaalu. Põhjaliku renoveerimise stimuleerimiseks tehtavate jõupingutuste suurendamine, sh tehnilise abi andmine taotlejatele, võib kiirendada renoveerimisprojektide algatamist. Lisaks võiks Portugal saada kasu rahastamiskavade tugevdatud raamistikust, et võimendada erainvesteeringuid energiatõhusaks renoveerimiseks. Seda tehes võiks Portugal suunata rohkem toetustel põhinevaid vahendeid abi vajavatele leibkondadele. 2022. aasta augustist kuni 2023. aasta märtsini vähenes Portugali maagaasi tarbimine võrreldes eelneva viie aasta sama perioodi keskmise gaasitarbimisega 16 %, st rohkem, kui nõukogu määruses (EL) 2022/1369¹⁸ seatud vähendamiseesmärk 15 %. Portugal võiks jätkata jõupingutusi gaasinõudluse ajutiseks vähendamiseks kuni 31. märtsini 2024, vastavalt nõukogu määrusele (EL) 2023/706¹⁹.

---

¹⁸ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

¹⁹ Nõukogu 30. märtsi 2023. aasta määrus (EL) 2023/706, millega muudetakse määrust (EL) 2022/1369 seoses gaasinõudluse vähendamise meetmete nõudluse vähendamise perioodi pikendamisega ning nende meetmete rakendamise aruandluse ja seire tõhustamisega (ELT L 93, 31.3.2023, lk 1).

- (35) Tööjõu ja oskuste nappus rohepöörde jaoks olulistest sektorites ja kutsealadel, sealhulgas nullnetotehnoloogiate tootmine, kasutuselevõtt ja hooldamine, tekitab probleeme üleminekul nullnetomajandusele. Kvaliteetsed haridus- ja koolitussüsteemid, mis vastavad tööturu muutuvatele vajadustele, ning sihipärased täiend- ja ümberõppe meetmed on esmatähtsad, et vähendada oskuste nappust ning edendada töötajate kaasamist ja tööjõu ümberpaigutamist. Kasutamata tööjõupakkumise rakendamiseks peavad kõnealused meetmed olema kättesaadavad eelkõige rohepöördest enim mõjutatud üksikisikutele ning sektorites ja piirkondades. Portugal seisab silmitsi rohepöördeks vajalike oskuste nappusega, eelkõige ehitus- ja tootmissektoris. Portugal saaks kasu rohepöördega seotud oskuste täiendamise ja ümberõppe poliitika tugevdamisest.
- (36) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2023. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus²⁰ kajastub esitatud soovitusel 1.

---

²⁰ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

- (37) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et i) tagada võla jätkusuutlikkus ja hoiduda 2023. aastal kogunõudluse laiapõhjalisest toetamisest, suunata paremini kõrgete energiahindade mõju leevendamiseks võetavaid eelarvemeetmeid ning kaaluda asjakohaseid viise toetuse lõpetamiseks, kui energiahinnasurve väheneb; ii) säilitada avaliku sektori investeeringute kõrge tase ja edendada erainvesteeringuid, et toetada rohe- ja digipööret; iii) toetada palgasuundumusi, mis leevendavad ostujõu vähenemist, piirates samal ajal teisest mõju inflatsioonile, tõhustada veelgi aktiivset tööturupoliitikat ja leevendada oskuste nappust; iv) parandada ettevõtluskeskkonda ja tagada, et ettevõtetele antav energiatoetus on kulutõhus, ajutine, suunatud elujõulistele ettevõtetele ja säilitab stiimulid rohepöördeks, ning v) säilitada makromajanduslik finantsstabiilsus ja jälgida riske, jätkates samal ajal tööd pangandusliidu väljakujundamiseks. Portugali puhul aitavad soovitused 1, 2 ja 4 rakendada esimest, teist ja kolmandat soovitust, mis on sätestatud 2023. aasta euroala käsitlevas soovituses.
- (38) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja hinnangut, on nõukogu 2023. aasta riikliku reformikava ja 2023. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel esitatud nõukogu soovitused kajastuvad esitatud soovituses 1. Soovituses 1 osutatud poliitikameetmed aitavad kõrvaldada valitsemissektori võlaga seotud haavatavust. Soovitus 2 aitab kaasa soovitus 1 täitmisele. Soovituses 1 osutatud poliitikameetmed aitavad vähendada tasakaalustamatust ja rakendada 2023. aasta euroala käsitlevas soovituses sätestatud soovitusi kooskõlas põhjendusega 37,

SOOVITAB Portugalil võtta 2023. ja 2024. aastal järgmisi meetmeid.

1. Võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks.

Tagada konservatiivne eelarvepoliitika, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 1,8 %-ni,²¹ välja arvatud juhul, kui Portugali keskpika perioodi eelarve-eesmärgi (-0,5 % SKPst) saavutamisele leetakse hinnangute kohaselt olevat kooskõlas riiklikult rahastatavate esmaste netokulude kasvu suurem võrdlusmäär, sh kui intressikulud on väiksemad kui praegu komisjoni poolt prognoositud.

Säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada rahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks.

Jätkata pärast 2024. aastat keskpika perioodi eelarvestrateegia rakendamist, mis hõlmab järkjärgulist ja kestlikku konsolideerimist koos investeeringute ja reformidega, mis soodustavad hoogsamat kestlikku majanduskasvu, et saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon.

Parandada maksu- ja sotsiaalkaitseüsteemi tulemuslikkust, eelkõige seades prioriteediks mõlema raamistiku lihtsustamise, suurendades vastavate haldusasutuste tõhusust ja vähendades nende süsteemidega seotud halduskoormust.

---

²¹ See vastab hinnangute kohaselt 2024. aastal struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastasele parandamisele vähemalt 0,3 % SKPst, nagu on kirjeldatud põhjenduses 24.

2. Kiirendada taaste- ja vastupidavuskava rakendamist, sealhulgas tagades piisava haldussuutlikkuse, ning alustada pärast hiljutist *addendum*'i, sealhulgas REPowerEU peatüki ja täiendava laenuaotluse esitamist kiiresti seotud meetmete rakendamist. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide kiiret rakendamist täielikus vastastikus vastastikus täiendavuses ja koostöös taaste- ja vastupidavuskavaga.
3. Parandada ringmajandusele ülemineku tingimusi, eelkõige suurendades jäätmetekke vältimist, jäätmete ringlussevõttu ja korduskasutust, et kõrvaldada jäätmeid muul viisil kui prügilasse ladestamise või põletamise teel.
4. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest. Kiirendada veelgi taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, lihtsustades ja digitaliseerides lubade andmist, et võimaldada tuule-, eelkõige avamere tuuleenergia, ning päikeseenergia täiendavat tootmist, ning edendades omatarbimist ja taastuvenegiakogukondi. Suurendada elektrivõrkude ülekandevõimsust ning ajakohastada elektri ülekande- ja jaotusvõrke, võimaldades investeeringuid elektrienergia salvestamisse ja võrgu digitaliseerimisse, sealhulgas nutiarvestite kiiremasse kasutuselevõttu. Kiirendada investeerimist energiatõhususse, edendades rahastamiskavasid erainvesteeringute ligimeelitamiseks ja toetades abivajavaid leibkondi. Suurendada poliitilisi jõupingutusi rohepöördeks vajalike oskuste ja pädevuste pakkumiseks ja omandamiseks.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*
